

(104)

Marking Scheme
Strictly Confidential
(For Internal and Restricted use only)
Secondary School Examination, 2024
SUBJECT NAME PUNJABI (Q.P. CODE 4)

General Instructions: -

1	You are aware that evaluation is the most important process in the actual and correct assessment of the candidates. A small mistake in evaluation may lead to serious problems which may affect the future of the candidates, education system and teaching profession. To avoid mistakes, it is requested that before starting evaluation, you must read and understand the spot evaluation guidelines carefully.
2	“Evaluation policy is a confidential policy as it is related to the confidentiality of the examinations conducted, Evaluation done and several other aspects. Its’ leakage to public in any manner could lead to derailment of the examination system and affect the life and future of millions of candidates. Sharing this policy/document to anyone, publishing in any magazine and printing in News Paper/Website etc may invite action under various rules of the Board and IPC.”
3	Evaluation is to be done as per instructions provided in the Marking Scheme. It should not be done according to one's own interpretation or any other consideration. Marking Scheme should be strictly adhered to and religiously followed. However, while evaluating, answers which are based on latest information or knowledge and/or are innovative, they may be assessed for their correctness otherwise and due marks be awarded to them. In class-X, while evaluating two competency-based questions, please try to understand given answer and even if reply is not from marking scheme but correct competency is enumerated by the candidate, due marks should be awarded.
4	The Marking scheme carries only suggested value points for the answers These are in the nature of Guidelines only and do not constitute the complete answer. The students can have their own expression and if the expression is correct, the due marks should be awarded accordingly.
5	The Head-Examiner must go through the first five answer books evaluated by each evaluator on the first day, to ensure that evaluation has been carried out as per the instructions given in the Marking Scheme. If there is any variation, the same should be zero after deliberation and discussion. The remaining answer books meant for evaluation shall be given only after ensuring that there is no significant variation in the marking of individual evaluators.
6	Evaluators will mark(√) wherever answer is correct. For wrong answer CROSS 'X' be marked. Evaluators will not put right (✓)while evaluating which gives an impression that answer is correct and no marks are awarded. This is most common mistake which evaluators are committing.
7	If a question has parts, please award marks on the right-hand side for each part. Marks awarded for different parts of the question should then be totaled up and written in the left-hand margin and encircled. This may be followed strictly.
8	If a question does not have any parts, marks must be awarded in the left-hand margin and encircled. This may also be followed strictly.

9	If a student has attempted an extra question, answer of the question deserving more marks should be retained and the other answer scored out with a note "Extra Question".
10	No marks to be deducted for the cumulative effect of an error. It should be penalized only once.
11	A full scale of marks _____ (example 0 to 80/70/60/50/40/30 marks as given in Question Paper) has to be used. Please do not hesitate to award full marks if the answer deserves it.
12	Every examiner has to necessarily do evaluation work for full working hours i.e., 8 hours every day and evaluate 20 answer books per day in main subjects and 25 answer books per day in other subjects (Details are given in Spot Guidelines). This is in view of the reduced syllabus and number of questions in question paper.
13	<p>Ensure that you do not make the following common types of errors committed by the Examiner in the past:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leaving answer or part thereof unassessed in an answer book. • Giving more marks for an answer than assigned to it. • Wrong totaling of marks awarded on an answer. • Wrong transfer of marks from the inside pages of the answer book to the title page. • Wrong question wise totaling on the title page. • Wrong totaling of marks of the two columns on the title page. • Wrong grand total. • Marks in words and figures not tallying/not same. • Wrong transfer of marks from the answer book to online award list. • Answers marked as correct, but marks not awarded. (Ensure that the right tick mark is correctly and clearly indicated. It should merely be a line. Same is with the X for incorrect answer.) • Half or a part of answer marked correct and the rest as wrong, but no marks awarded.
14	While evaluating the answer books if the answer is found to be totally incorrect, it should be marked as cross (X) and awarded zero (0) Marks.
15	Any un assessed portion, non-carrying over of marks to the title page, or totaling error detected by the candidate shall damage the prestige of all the personnel engaged in the evaluation work as also of the Board. Hence, in order to uphold the prestige of all concerned, it is again reiterated that the instructions be followed meticulously and judiciously.
16	The Examiners should acquaint themselves with the guidelines given in the "Guidelines for spot Evaluation" before starting the actual evaluation.
17	Every Examiner shall also ensure that all the answers are evaluated, marks carried over to the title page, correctly totaled and written in figures and words.
18	The candidates are entitled to obtain photocopy of the Answer Book on request on payment of the prescribed processing fee. All Examiners/Additional Head Examiners/Head Examiners are once again reminded that they must ensure that evaluation is carried out strictly as per value points for each answer as given in the Marking Scheme.

Marking Scheme: March 2024 –Punjabi (104)

ਪੜਤਾਲ-ਯੋਜਨਾ/ ਅੰਕ-ਯੋਜਨਾ: ਮਾਰਚ-2024- ਪੰਜਾਬੀ (104)

ਜਮਾਤ-ਬਾਰੂਵੀਂ

SET-4, Q.P. Code6

ਵਿਸ਼ਾ-ਪੰਜਾਬੀ

ਪੂਰਨ ਅੰਕ: 80

ਆਮ ਹਦਾਇਤਾਂ:-	
1.	ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰ/ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾ ਸਹੀ ਤੇ ਦਰੁਸਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਤਰੁੱਟੀ ਹੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ, ਵਿੱਦਿਅਕ ਢਾਂਚੇ ਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਕਿੱਤੇ ਲਈ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗ਼ਲਤੀਆਂ/ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ ਤੇ ਸਮਝ ਲਓ।
2.	“ਮੁਲਾਂਕਣ ਨੀਤੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੁਪਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕਾਰਜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਪਰੀਖਿਆ ਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੱਖਾਂ ਦੀ ਗੁਪਤਤਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਮ ਜਨਤਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲੀਕ ਕਰਨਾ, ਪਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਪਟੜੀ ਤੋਂ ਉਤਾਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੀਤੀ/ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਕਿਸੇ ਰਸਾਲੇ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਉਣ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਅਖਬਾਰ/ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਛਾਪਣ ਨਾਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।”
3.	ਮੁਲਾਂਕਣ, ਪੜਤਾਲ-ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪੜਤਾਲ-ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਜੇ ਉੱਤਰ ਤਾਜ਼ਾ ਸੂਚਨਾ ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਨਵੀਨਤਾਕਾਰੀ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦਰੁਸਤ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਖਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਬਣਦੇ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ, ਯੋਗਤਾ-ਆਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਉੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝੋ ਅਤੇ ਜੇ ਉੱਤਰ ਪੜਤਾਲ-ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਸਹੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਬਣਦੇ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ।
4.	ਪੜਤਾਲ-ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਾਂ ਲਈ ਕੇਵਲ ਮੁੱਲਵਾਨ ਨੁਕਤੇ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰ ਪੂਰਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਦਾ ਆਪਣਾ ਢੰਗ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਸਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਦੇ ਅੰਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।
5.	ਮੁੱਖ-ਨਿਰੀਖਿਅਕ, ਹਰ ਨਿਰੀਖਿਅਕ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਮੁਲਾਂਕਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਪੰਜ ਉੱਤਰ-ਪੁਸਤਿਕਾਵਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਪੜਤਾਲ ਕਰੇਗਾ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ, ਪੜਤਾਲ-ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਕੇ ਖਤਮ ਕਰੇਗਾ। ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਉੱਤਰ-ਪੁਸਤਿਕਾਵਾਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਕਿ ਨਿਰੀਖਿਅਕਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

6.	ਜਿਹੜਾ ਉੱਤਰ ਸਹੀ ਹੈ, ਨਿਰੀਖਿਅਕ ਉੱਥੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ✓ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਉੱਤਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ਼ਲਤ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਉੱਤਰ 'ਤੇ ਗ਼ਲਤ (Cross) ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ (X) ਲਗਾ ਕੇ '0' ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਉੱਥੇ ਜ਼ੀਰੋ/Zero ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਪਰੀਖਿਅਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ / ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਲਗਾਵੇਗਾ ਜੇ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰ ਤਾਂ ਸਹੀ ਹੈ ਪਰ ਅੰਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਪਰੀਖਿਅਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗ਼ਲਤੀ ਹੈ।
7.	ਜੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਉਪ-ਭਾਗ ਹਨ ਤਾਂ ਹਰ ਉਪ-ਭਾਗ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇ ਅੰਕ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਜਾਣ, ਜਿਵੇਂ: ½, 1, ਜਾਂ 2 ਤੇ ਉਪ-ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਕਰਕੇ ਪੂਰੇ ਅੰਕ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਗੋਲੇ 'O' ਵਿੱਚ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਅੰਦਰ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਵੇਂ: ④। ਇਸ ਦੀ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ਼ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।
8.	ਜੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਉਪ-ਭਾਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਗੋਲੇ 'O' ਵਿੱਚ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਹਾਸ਼ੀਏ ਅੰਦਰ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਵੇਂ: ④। ਇਸ ਦੀ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ਼ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।
9.	ਚੋਣ ਆਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੇਕਰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੋਣ ਤਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਧੇਰੇ ਉਚਿਤ, ਠੀਕ ਤੇ ਵੱਧ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਵੱਧ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਫ਼ਾਲਤੂ ਉੱਤਰਾਂ ਉੱਤੇ “ਵਾਧੂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ” /OA ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ।
10.	ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਦੀ ਇੱਕੋ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ਼ਲਤੀ ਲਈ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅੰਕ ਨਾ ਕੱਟੇ ਜਾਣ। ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਰਮ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।
11.	ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬਣਦੇ ਪੂਰੇ-ਪੂਰੇ ਅੰਕ (80) ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਾ-ਸਮਗਰੀ ਤੇ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਦੇ ਪੂਰੇ-ਪੂਰੇ ਅੰਕ ਦੇਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।
12.	ਹਰ ਨਿਰੀਖਿਅਕ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪੂਰਾ ਸਮਾਂ ਭਾਵ 8 ਘੰਟੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਲਈ 20 ਉੱਤਰ-ਪੁਸਤਿਕਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਲਈ 25 ਉੱਤਰ-ਪੁਸਤਿਕਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। (ਵੇਰਵਾ: ਮੁਲਾਂਕਣ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ)। ਇਹ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ।
13.	ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਓ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਰਸਾਈਆਂ; ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰੀਖਿਅਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗ਼ਲਤੀਆਂ/ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ: <ul style="list-style-type: none"> ❖ ਉੱਤਰ-ਪੁਸਤਿਕਾ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਉੱਤਰ ਜਾਂ ਉੱਤਰ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੇ ਛੱਡਣਾ। ❖ ਉੱਤਰ ਨੂੰ ਉਸ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅੰਕਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਕ ਦੇਣਾ। ❖ ਉੱਤਰ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਗ਼ਲਤ ਕਰਨਾ। ❖ ਉੱਤਰ-ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪੰਨਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਅੰਕ ਗ਼ਲਤ ਦਰਜ ਕਰਨਾ। ❖ ਮੁੱਖ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਗ਼ਲਤ ਕਰਨਾ।

	<ul style="list-style-type: none"> ❖ ਮੁੱਖ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਦੇ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਗ਼ਲਤ ਕਰਨਾ । ❖ ਕੁੱਲ ਜੋੜ ਗ਼ਲਤ ਕਰਨਾ । ❖ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਨਾ ਮਿਲਣਾ/ਇੱਕੋ ਨਾ ਹੋਣਾ । ❖ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਉੱਤਰ-ਪੁਸਤਿਕਾ ਤੋਂ ਆਨਲਾਈਨ ਅੰਕ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਗ਼ਲਤ ਕਰਨਾ । ❖ ਉੱਤਰ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਅੰਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ (ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਓ ਕਿ ਸਹੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਤੇ ਦਰੁਸਤ ਹੋਵੇ । ਬਿਲਕੁਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਗ਼ਲਤ ਉੱਤਰਾਂ ਲਈ ਵੀ ਹੋਵੇ) ❖ ਉੱਤਰ ਦਾ ਅੱਧਾ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਸਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਗ਼ਲਤ ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਅੰਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ।
14.	ਉੱਤਰ-ਪੁਸਤਿਕਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜੇ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ਼ਲਤ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਉੱਤਰ 'ਤੇ ਗ਼ਲਤ (Cross) ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ (X) ਲਗਾ ਕੇ '0' ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਉੱਥੇ ਜ਼ੀਰੋ/Zero ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ ।
15.	ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖੋਜਿਆ/ਲੱਭਿਆ/ਵੇਖਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਅਣ-ਮੁਲਾਂਕਿਤ ਭਾਗ, ਮੁੱਖ-ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਦਰਜ ਨਾ ਹੋਣਾ, ਜੋੜ ਵਿੱਚ ਗ਼ਲਤੀ ਹੋਣਾ ਆਦਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਵਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਢਾਹ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਸਭ ਦੇ ਵਕਾਰ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਇਹ ਦੁਬਾਰਾ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਸਾਵਧਾਨੀ ਤੇ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ।
16.	ਅਸਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਰੀਖਿਅਕ 'ਸਪਾਟ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਹਦਾਇਤਾਂ' ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹਦਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਗੇ ।
17.	ਹਰ ਨਿਰੀਖਿਅਕ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਉੱਤਰਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੁੱਖ-ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਅੰਕ ਦਰਜ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਜੋੜ ਸਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ।
18.	ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਫ਼ੀਸ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੁਸਤਿਕਾ/ਉੱਤਰ-ਕਾਪੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਕਾਪੀ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ । ਸਾਰੇ ਨਿਰੀਖਿਅਕ/ਸਹਾਇਕ-ਨਿਰੀਖਿਅਕ/ ਮੁੱਖ-ਨਿਰੀਖਿਅਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਪੜਤਾਲ-ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਹਰ ਉੱਤਰ ਲਈ ਦਰਜ ਮੁੱਲਵਾਨ ਨੁਕਤਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਹੋਵੇ ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ.	ਭਾਗ ਨੰ.	ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਭਾਗ/ ਉਪ-ਭਾਗ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਉੱਤਰ	ਅੰਕ ਵੰਡ	ਪੂਰਨ ਅੰਕ	ਟਿੱਪਣੀਆਂ/ਸੰਕੇਤਕ ਨੁਕਤੇ
ਭਾਗ-I: ਪੜ੍ਹਨ ਕੌਸ਼ਲ (Part-I: Reading Skill)					8x1=8
1.		ਵਾਰਤਕ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਬਹੁ-ਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਚੁਣ ਕੇ ਲਿਖੋ:	8		
	(i)	(A) ਹੱਕ-ਹਲਾਲ ਦੀ	1		
	(ii)	(A) ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ	1		
	(iii)	(C) ਢਹਿੰਦੀਆਂ ਕਲਾ ਵਿੱਚ	1		
	(iv)	(B) ਹੱਥੀਂ ਕਿਰਤ ਕਰਕੇ	1		
	(v)	(A) ਉਦਮੀ ਲੋਕ	1		
	(vi)	(D) ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ	1		
	(vii)	(B) ਹੱਥੀਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ	1		
	(viii)	(A) ਹੱਥੀਂ ਕਿਰਤ ਕਰਨਾ	1		
ਭਾਗ-II: ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਲਿਖਣ-ਕੌਸ਼ਲ (Part-II: writing Skill)					8+7=15
2.		ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਮਿਲਕ-ਪਲਾਂਟ ਦੇ ਉਤਪਾਦ ਵੇਚਣ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਸ ਮਿਲਕ-ਪਲਾਂਟ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਮਿਲਕ-ਪਲਾਂਟ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖੋ।	8		
		ਪਰੀਖਿਆ ਭਵਨ, ਸ਼ਹਿਰ। ਮਿਤੀ.....	1		ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਮਝ ਅਨੁਸਾਰ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਬਣਦੇ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ।
	ਸੇਵਾ ਵਿਖੇ ਮੈਨੇਜਰ/ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸਾਹਿਬ, ਮਿਲਕ-ਪਲਾਂਟ, ਸ਼ਹਿਰ।	1			
	ਵਿਸ਼ਾ-.....। ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ/ਮਤੀ ਜੀ,	1			
	ਵਿਸ਼ਾ-ਸਮਗਰੀ/ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ	4			
	ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ-ਪਾਤਰ/ ਸੁੱਭਚਿੰਤਕ,।	1			

		ਲਗਦੀ ਹੈ । <ul style="list-style-type: none"> • ਹਰ ਸ਼ੈਅ ਵਿੱਚ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਾ • ਹਰ ਇੱਕ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਸੁਖ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੋਣਾ • ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰ ਚਾਨਣ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ • ਉਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸੋਹਣਾ ਬਣਨਾ ਤੇ ਜਿਉਣ ਦਾ ਦਿਲ ਕਰਨਾ 			ਨੋਟ: ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਇੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹੋਣ । ਅੰਕ ਵੰਡ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋਵੇਗੀ: ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ: 2 ਅੰਕ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਗਿਆਨ: 3 ਅੰਕ ਸ਼ਬਦ-ਚੋਣ: 1 ਅੰਕ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ: 1 ਅੰਕ
--	--	---	--	--	---

ਜਾਂ (or)

		ਸਾਈਬਰ ਅਪਰਾਧ: <ul style="list-style-type: none"> • ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਕਾਰਨ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਾਂਤੀ • ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦੁਰਵਰਤੋਂ • ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਮੋਬਾਈਲ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ • ਸਮਾਜਿਕ ਮਾਹੌਲ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋਣਾ • ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ • ਨਿੱਜੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ • ਆਕ੍ਰਮਕ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣਾ • ਜ਼ਰੂਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਦੁਰਵਰਤੋਂ 	7		ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨੁਕਤਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋਰ ਢੁਕਵੇਂ ਨੁਕਤੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਦੇ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ । ਨੋਟ: ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਇੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹੋਣ । ਅੰਕ ਵੰਡ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋਵੇਗੀ: ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ: 2 ਅੰਕ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਗਿਆਨ: 3 ਅੰਕ ਸ਼ਬਦ-ਚੋਣ: 1 ਅੰਕ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ: 1 ਅੰਕ
--	--	---	---	--	---

ਭਾਗ-III: ਵਿਹਾਰਕ ਵਿਆਕਰਨ (Part-III: Grammar)

3+10=13

ਵਾਕ-ਵਟਾਂਦਰਾ					
4.				3	
	(i)	ਜਿਹੜੇ ਬੱਚੇ ਸਮਝਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ।	1		ਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਹੀ ਤਿੰਨ ਉੱਤਰਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ।
	(ii)	ਤੁਹਾਡੀ ਸਿਆਣਪ ਨੂੰ ਕੌਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ?	1		
	(iii)	ਭਲੇ ਲੋਕ ਸਭ ਦਾ ਭਲਾ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ।	1		
	(iv)	ਖਾਣਾ ਪਰੋਸ ਦਿਓ ।	1		

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ.	ਭਾਗ ਨੰ.	ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਭਾਗ/ ਉਪ-ਭਾਗ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਉੱਤਰ	ਅੰਕ ਵੰਡ	ਪੂਰਨ ਅੰਕ	ਟਿੱਪਣੀਆਂ/ਸੰਕੇਤਕ ਨੁਕਤੇ
5.		ਅਖਾਣ/ਅਖਾਉਤਾਂ		10	ਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਹੀ ਪੰਜ ਉੱਤਰਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ।
	(i)	ਅੱਗੇ ਸੱਪ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਸ਼ੀਹ: • ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਹਰ ਪਾਸੇ ਖ਼ਤਰਾ ਹੋਵੇ। • ਸਾਰੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਖ਼ਤਰੇ ਨਾਲ ਘਿਰ ਜਾਣਾ	2		ਜੇਕਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸਹੀ ਵਾਕ ਲਿਖਦਾ/ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਣਦੇ ਪੂਰੇ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ।
	(ii)	ਜਾਂ ਵਾਹ ਪਿਆ ਜਾਣੀਏ ਜਾਂ ਰਾਹ ਪਿਆ ਜਾਣੀਏ: • ਕਿਸੇ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਪਤਾ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਲਗਦਾ ਹੈ। • ਕਿਸੇ ਦਾ ਅਸਲ ਰੂਪ ਉਸ ਨਾਲ ਵਰਤਣ 'ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। • ਕਿਸੇ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਵਰਤ ਕੇ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।	2		ਅਖਾਣ/ਅਖਾਉਤਾਂ ਦੇ ਬਣਦੇ ਇਹ ਅਰਥ ਸਿਰਫ ਨਿਰੀਖਿਅਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਵਾਕਾਂ ਦੇ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਖੇਤਰੀ ਭਿੰਨਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਰ ਵੀ ਅਰਥ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।
	(iii)	ਖਰਬੂਜ਼ੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਖਰਬੂਜ਼ਾ ਰੰਗ ਫੜਦਾ ਹੈ: • ਸੰਗਤ ਦਾ ਅਸਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। • ਸੰਗਤ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।	2		ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਅਰਥ ਲਿਖਣ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵ ਨਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਹੀ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੇ ਵਾਕਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।
	(iv)	ਮਨ ਜੀਤੈ ਜਗੁ ਜੀਤੁ: • ਜੇ ਮਨ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਜਿੱਤ ਲਿਆ। • ਮਨ ਦੀ ਜਿੱਤ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੀਤੀ ਜਿੱਤ ਹੀ ਹੈ।	2		
	(v)	ਸਵੈ-ਭਰੋਸਾ ਵੱਡਾ ਤੋਸਾ: • ਜਦੋਂ ਸਵੈ-ਭਰੋਸੇ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ। • ਜਦੋਂ ਸਵੈ-ਭਰੋਸੇ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੱਸਣੀ ਹੋਵੇ। • ਜਦੋਂ ਸਵੈ-ਭਰੋਸੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ।	2		
	(vi)	ਜੇ ਜਾਗਣ ਰਾਤੀਂ ਕਾਲੀਆਂ, ਸੋਈ ਖਾਣ ਸੁਖਾਲੀਆਂ: • ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਹੀ ਸੁਖ ਦੇ ਸਾਧਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। • ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੁਖ ਮਿਲਦਾ ਹੀ ਹੈ। • ਜਦੋਂ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ।	2		

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ.	ਭਾਗ ਨੰ.	ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਭਾਗ/ ਉਪ-ਭਾਗ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਉੱਤਰ	ਅੰਕ ਵੰਡ	ਪੂਰਨ ਅੰਕ	ਟਿੱਪਣੀਆਂ/ਸੰਕੇਤਕ ਨੁਕਤੇ
ਭਾਗ-IV: (ਸਾਹਿਤ) ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਆਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ					
(Part-IV: Text Books based questions) 8+4+6+5+8+5+8=44					
ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ:					
6.		ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ:		8	
		ਪ੍ਰਸੰਗ: ਇਹ ਕਾਵਿ-ਸਤਰਾਂ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ 'ਲਾਜ਼ਮੀ ਪੰਜਾਬੀ 12' ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਰਚਨਾ 'ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ' ਵਿੱਚੋਂ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ 1947 ਈ. ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਹੋਏ ਦੰਗਾ ਫ਼ਸਾਦਾਂ ਦਾ ਦਰਦਨਾਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਬਿਆਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਵੰਡਾਉਣ ਲਈ ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।	3		ਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਢੁਕਵਾਂ ਪਰ ਵੱਧ/ਘੱਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਬਣਦੇ ਪੂਰੇ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ।
		ਵਿਆਖਿਆ: ਕਵਿਤਰੀ ਆਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਦੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਪਾਣੀ ਲਾਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਇੱਥੇ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਜ਼ਰੇ-ਜ਼ਰੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰ ਉੱਗ/ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਜ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਗਿੱਠ-ਗਿੱਠ ਲਾਲੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਗਈਆਂ ਤੇ ਫੁੱਟ-ਫੁੱਟ ਕਹਿਰ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਨਫ਼ਰਤ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ-ਪੁਣੇ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹਵਾ ਵਣ-ਵਣ ਭਾਵ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾ ਵਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਹਵਾ ਨੇ ਹਰ ਇੱਕ ਵਾਸ ਦੀ ਵੰਝਲੀ (ਬੰਸਰੀ) ਨੂੰ ਨਾਗ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਭਾਵ ਜਿੱਥੇ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਵੰਝਲੀਆਂ ਵੱਜਦੀਆਂ ਸਨ, ਉਥੇ ਲੋਕ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸੱਪਾਂ ਵਾਂਗ ਡੰਗ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ।	5		
ਜਾਂ (or)					

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ.	ਭਾਗ ਨੰ.	ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਭਾਗ/ ਉਪ-ਭਾਗ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਉੱਤਰ	ਅੰਕ ਵੰਡ	ਪੂਰਨ ਅੰਕ	ਟਿੱਪਣੀਆਂ/ਸੰਕੇਤਕ ਨੁਕਤੇ
		ਪ੍ਰਸ਼ੰਗ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ:		8	
		ਪ੍ਰਸ਼ੰਗ: ਇਹ ਕਾਵਿ-ਸਤਰਾਂ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ 'ਲਾਜ਼ਮੀ ਪੰਜਾਬੀ 12' ਵਿੱਚ ਦਰਜ 'ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ' ਦੀ ਰਚਨਾ 'ਗੀਤ' ਵਿੱਚੋਂ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਨੇ ਇੱਕ ਦੁਖੀ ਜਿੰਦ ਦੀ ਵੇਦਨਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਵੀ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨਿਆਵੀ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਮੌਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਨਚਾਹੀ ਮੌਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ।	3		ਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੁਕਵਾਂ ਪਰ ਵੱਧ/ਘੱਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਬਣਦੇ ਪੂਰੇ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ।
		ਵਿਆਖਿਆ: ਕਵੀ ਇੱਕ ਦੁਖੀ ਜਿੰਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੁਵੇਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਛਾਂਵਾਂ ਢਲ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਮੱਝਾਂ ਤੇ ਗਾਂਵਾਂ ਬੋਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਚਿੜੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਵੀ ਭੱਠੀ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਪੀੜਾਂ ਦਾ ਪਰਾਗਾ ਭੁੰਨਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਹੰਝੂਆਂ ਦਾ ਭਾੜਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਭੱਠੀ ਵਾਲੀ ਉਸ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਪਰਾਗਾ ਭੁੰਨ ਦੇਵੇ।	5		
7.		ਬਹੁ-ਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:		4	
	(i)	(B) ਟੇਟੇ-ਟੇਟੇ ਹੋ ਗਿਆ	1		
	(ii)	(D) ਮਾਂ	1		
	(iii)	(A) ਮੁੱਠੀ	1		
	(iv)	(C) ਕਿਤਾਬੇ-ਇਸ਼ਕ	1		

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ.	ਭਾਗ ਨੰ.	ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਭਾਗ/ ਉਪ-ਭਾਗ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਉੱਤਰ	ਅੰਕ ਵੰਡ	ਪੂਰਨ ਅੰਕ	ਟਿੱਪਣੀਆਂ/ਸੰਕੇਤਕ ਨੁਕਤੇ
ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ :					
8.		ਜੀਤੇ ਦੇ ਵੀਰ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਬਾਰੇ 125 ਤੋਂ 150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦਿਉ ।		6	
		ਜੀਤੇ ਦਾ ਵੀਰ 'ਘਰ ਜਾਹ ਆਪਣੇ' ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਹੈ । ਉਹ ਜੀਤੇ ਤੋਂ 8-10 ਸਾਲ ਵੱਡਾ ਹੈ । ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ । ਉਹ ਜੀਤੇ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਉਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿੰਦੀ ਇਨਸਾਨ ਹੈ, ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸਮਝਾਉਣ 'ਤੇ ਵੀ ਉਹ ਵਿਆਹ ਲਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ । ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹੁਤ ਕਠੋਰ ਬਣਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਬਹੁਤ ਭਾਵੁਕ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਦੁੱਖ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਗਾਣਾ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ । ਜੀਤੇ ਦਾ ਵੀਰ ਜੀਤੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਤੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ । ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਹ ਜੀਤੇ ਦੇ, ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਅਣਜਾਣ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਸਹੁਰੇ ਜਾਣ ਦੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨਾਲ ਸਹੁਰੇ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਉਹ ਆਪਣੇ ਗੰਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤੇ ਭੈਣ ਦੇ ਪਿਆਰ ਅੱਗੇ ਸਭ ਕੁਝ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।	6		ਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਢੁਕਵਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ਬਦ ਵੱਧ/ਘੱਟ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਣਦੇ ਪੂਰੇ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ।
ਜਾਂ (or)					

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ.	ਭਾਗ ਨੰ.	ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਭਾਗ/ ਉਪ-ਭਾਗ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਉੱਤਰ	ਅੰਕ ਵੰਡ	ਪੂਰਨ ਅੰਕ	ਟਿੱਪਣੀਆਂ/ਸੰਕੇਤਕ ਨੁਕਤੇ
		'ਨੀਲੀ' ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਲੇਖਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਪਾਤਰ-ਚਿਤਰਨ ਕਰੋ। ਉੱਤਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ 125-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋ।		6	
		'ਨੀਲੀ' ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਲੇਖਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸਮਝਦਾਰ ਔਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨੀਲੀ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਲਈ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਗਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗਾਂ ਅਤੇ ਵੱਛੀ ਦੀ ਵੇਖ-ਭਾਲ ਲਈ ਕਹਿੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਇਕਰਾਰ 'ਤੇ ਪੱਕੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੁੱਧ ਦਾ ਭਾਅ ਚੁਕਾਇਆ ਤੇ ਫਿਰ ਗਵਾਲੇ ਦੇ ਕੀਤੇ ਇਕਰਾਰ ਮੁਤਾਬਕ ਗਾਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਵੇਖੀ। ਉਹ ਜਾਨਵਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੈ ਅਤੇ ਗਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਲਾਲਚ ਛੱਡ ਕੇ ਵੱਛੀ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਗਾਂ ਅਤੇ ਵੱਛੀ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਗਵਾਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਸਮਝਦੀ ਹੋਈ, ਘਰ ਲਈ ਦੁੱਧ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੁੱਧ ਦੀ ਡੇਅਰੀ ਤੋਂ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।	6		ਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੁਕਵਾਂ ਪਰ ਵੱਧ/ਘੱਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਬਣਦੇ ਪੂਰੇ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ।
9.		ਬਹੁ-ਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:		5	
	(i)	(B) ਗਵਾਲੇ ਦੇ	1		
	(ii)	(C) ਸਬਜੀ ਮੰਡੀ ਤੋਂ	1		
	(iii)	(D) ਚਾਲੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ	1		
	(iv)	(B) ਝੁੱਗੀ ਵਿੱਚ	1		
	(v)	(C) ਵੱਛੀ ਦੇ	1		

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ.	ਭਾਗ ਨੰ.	ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਭਾਗ/ ਉਪ-ਭਾਗ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਉੱਤਰ	ਅੰਕ ਵੰਡ	ਪੂਰਨ ਅੰਕ	ਟਿੱਪਣੀਆਂ/ਸੰਕੇਤਕ ਨੁਕਤੇ
10.		ਕਿਸੇ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ।		8	ਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਹੀ ਚਾਰ ਉੱਤਰਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ।
	(i)	ਨੀਲੀ ਇੱਕ ਗੋਰੀ ਚਿੱਟੀ ਗਾਂ ਸੀ, ਉਹ ਸਿਹਤਮੰਦ ਤੇ ਸਰੀਰਿਕ ਪੱਖੋਂ ਤਕੜੀ ਤੇ ਨਿਰੋਗ ਸੀ । ਲੇਖਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਸਿਹਤਮੰਦ ਗਾਂ ਵਧੀਆ ਦੁੱਧ ਦੇਵੇਗੀ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਨੀਲੀ ਨੂੰ ਹੀ ਚੁਣਿਆ ।	2		ਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਢੁਕਵੇਂ ਪਰ ਵੱਧ/ਘੱਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਿਖੇ ਹਨ ਤਾਂ ਵੀ ਬਣਦੇ ਪੂਰੇ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ । ਜੇ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਦੀ ਕੋਈ ਗ਼ਲਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨਾਲ ਉੱਤਰ ਦੇ ਭਾਵ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਬਣਦੇ ਪੂਰੇ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ।
	(ii)	ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਰਿਕਸ਼ੇ ਵਾਲਾ ਕਾਤਲ, ਠੱਗ ਅਤੇ ਕਮੀਨਾ ਜਾਪਦਾ ਸੀ । ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਪੈਸੇ ਉਸ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਕੋਈ ਸਾਜਿਸ਼ ਰਚੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਜ਼ਰੂਰ ਪਹੁੰਚਾਏਗਾ ।	2		
	(iii)	ਜੀਤੇ ਦੇ ਵੀਰ ਦੀ ਵਿਆਹ ਦੇ ਘਮਸਾਣ ਵਿੱਚ ਮੱਤ ਮਾਰੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਕਈ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਸੀ ।	2		
	(iv)	ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਨੂੰ ਲਾਲ ਚੀਰੇ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਥਰ ਦਿਲ ਇਨਸਾਨ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬੁੱਢੀ ਮਾਈ ਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮਾਈ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਵੇਖ, ਭਾਵੁਕ ਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦਾ ਹਮਦਰਦ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਇਆ ।	2		
	(v)	ਗਵਾਲਾ ਸਾਰਾ ਦੁੱਧ ਚੇ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਵੱਡੀ ਲਈ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਦੁੱਧ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡਦਾ । ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਨੀਲੀ, ਵੱਡੀ ਲਈ ਦੁੱਧ ਲੁਕਾ ਕੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਝੂਠ ਸੀ, ਭੁੱਖੀ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਵੱਡੀ ਮਰ ਗਈ ਸੀ ।	2		

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ.	ਭਾਗ ਨੰ.	ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਭਾਗ/ ਉਪ-ਭਾਗ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਉੱਤਰ	ਅੰਕ ਵੰਡ	ਪੂਰਨ ਅੰਕ	ਟਿੱਪਣੀਆਂ/ਸੰਕੇਤਕ ਨੁਕਤੇ
ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ:					
11.		ਬਹੁ-ਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:		5	
	(i)	(C) ਜਨਮ, ਵਿਆਹ ਤੇ ਮਰਨ ਸਮੇਂ	1		
	(ii)	(B) ਲੋਕ-ਕਲਾ	1		
	(iii)	(C) ਛੇਵੇਂ ਦਿਨ	1		
	(iv)	(A) ਕਰਵਾ ਚੌਥ ਦਾ	1		
	(v)	(B) ਲੋਕ-ਖੇਡਾਂ	1		
12.		ਕਿਸੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 70-80 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ		8	
	(i)	ਲੋਕ-ਖੇਡਾਂ ਸਰੀਰਿਕ ਕਸਰਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰੂਹ ਨੂੰ ਅਥਾਹ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਖੇਡਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨੋਬਲ ਵਧਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਤਿ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪਕੇਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਖੇਡਾਂ ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ, ਹਾਰ ਨੂੰ ਸਹਾਰਨਾ ਤੇ ਹਰ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਜੁਝਣ ਤੇ ਹਾਰ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਸਹਿਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।	4		ਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਹੀ ਦੇ ਉੱਤਰਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਢੁਕਵੇਂ ਪਰ ਵੱਧ/ਘੱਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਿਖੇ ਹਨ ਤਾਂ ਵੀ ਬਣਦੇ ਪੂਰੇ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ।
	(ii)	ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਦੀ ਰਸਮ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕਦਮ ਹੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਗੁੜ੍ਹ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਦ ਬੱਚੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਾਉਣ ਜਾਂ ਚਟਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਨੂੰ ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਦੇਣਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁੜ੍ਹਤੀ	4		

		ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਰਗਾ ਹੀ ਬੱਚੇ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਧਾਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਕਿਸ ਸੁਚੱਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਦਿਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਮਾਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੁੱਧ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੁੰਘਾਉਂਦੀ।			ਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਢੁਕਵੇਂ ਪਰ ਵੱਧ/ਘੱਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਿਖੇ ਹਨ ਤਾਂ ਵੀ ਬਣਦੇ ਪੂਰੇ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ।
(iii)		ਪੰਜਾਬ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਇਲਾਹੀ ਧਰਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਸਿਮਰਤੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੇਲੇ ਭਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਖ਼ਾਸ-ਖ਼ਾਸ ਤਿੱਥਾਂ ਨੂੰ ਮੇਲੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ; ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ, ਤਰਨਤਾਰਨ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਆਦਿ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੋਲਾ-ਮਹੱਲਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ਸਤਰ ਵਿੱਦਿਆ ਅਤੇ ਯੁੱਧ ਕਲਾ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਇਹ ਮੇਲਾ ਹੋਲੀ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਭਰਦਾ ਹੈ।	4		ਨੋਟ: ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੇਲੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਣਦੇ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ।